

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:

**ПРОБЛЕМИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ІННОВАЦІЙНІСТЬ,
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ**

Колективна монографія

УДК 351:331.5:061.1ЄС(477)

П88

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту підготовки
кадрів державної служби зайнятості України
(Протокол № 6 (147) від 21.06.2019 р.)

Рецензенти:

Кравченко М. В., д. держ.упр., професорка кафедри соціальної та гуманітарної політики НАДУ при Президентіві України;

Токарева В. І., д. держ.упр., професорка, проректорка з навчальної роботи Донецького державного університету управління (м. Маріуполь);

Новак-Каляєва Л. М., д. держ.упр., професорка кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України.

Авторський колектив: Дубич К.В., д.держ.упр., доц., Дмитренко Г.В., д.держ.упр. (2.1); Дубич К.В., д.держ.упр., доц., Серьогіна Н.О., к.ю.н. (2.2); Дубич К.В., д.держ.упр., доц., Данилюк К.В., к.держ.упр. (2.3); Дубич К.В., д.держ.упр., доц., Рачинський А.І., д.держ.упр., проф. (2.4); Ворона П.В., д.держ.упр., доц., Боков О.В., к.держ.упр., с.н.с. (5.1); Діденко Н.Г., д.держ.упр., проф. (3.1, 3.3); Надрага В.І., д.е.н., проф. (1.5, 5.5); Бариніков В.М., к.тех.н., доц. (4.1); Балашова Н.В., к.е.н. (3.7, 5.3); Качан Я.В., к.держ.упр. (1.6); Масик М.З., к.держ.упр. (5.9.2); Міщенко К.С., к.держ.упр. (3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 5.6); Опанащук П.В., к.іст.н. (5.9.1); Пахомова М.В., к.держ.упр. (2.5); Серьогіна Н.О., к.ю.н. (1.1, 1.2, 1.4, 3.4, 3.5, 3.6, 5.2); Сухомлин В.Б., к.держ.упр. (1.3, 5.7, 5.8); Фомицька Н.В., к.держ.упр., доц. (5.4)

П88 Публічне управління у сфері зайнятості в Україні у контексті
євроінтеграції: проблеми, ефективність, інноваційність,
результативність: колективна монографія / за наук. ред. д. держ.
упр. Р. В. Войтович та К.В. Дубич. Київ, 2020. 480 с.

ISBN 978-617-649-061-6

У колективній монографії авторами розглянуто концептуальні засади комплексної публічної політики у сфері зайнятості в Україні у контексті євроінтеграції, тінізацію ринку праці як проблему публічного управління: українські та міжнародні тенденції, проблеми зайнятості специфічних категорій: молоді, ВПО, інвалідів та інших в умовах реформування ринків праці. Досліджено європейську практику стимулювання зайнятості населення, виклики локальних ринків праці та діяльність органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем зайнятості населення, способи модернізації державної політики зайнятості в умовах євроінтеграції та реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС, довгострокову політику подолання безробіття як оптимізаційний механізм зайнятості населення в Україні.

УДК 351:331.5:061.1ЄС(477)

ISBN 978-617-649-061-6

© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України, 2020

© Колектив авторів, 2020

2.3. Сучасні соціально-демографічні реалії тіньової зайнятості населення України

Аналіз документів Міжнародної організації праці (МОП) дав можливість з'ясувати, що країни з низькими або середніми доходами населення мають найбільшу питому вагу на світовому тіньовому ринку праці: понад 50% робочої сили цих країн охоплено неформальними трудовими відносинами. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), у світовій економіці нараховується 1,2 млрд офіційних робочих місць, тоді як 1,8 млрд осіб зайняті в неформальному секторі [188, с. 163].

Переміщення значної частини зайнятого населення з офіційного до тіньового сектору ринку праці відбувається і в Україні. Так, за опублікованими даними Державної статистичної служби України [248], у 2016 р. кількість неформально зайнятих становила 4,0 млн осіб, або 24,3% зайнятого населення. Водночас, за експертною оцінкою, потенціал тіньової зайнятості населення в Україні сягає 8 млн осіб. Слід відмітити, що до 1990 р. тіньовою зайнятістю було охоплено 2-6% населення України. Тобто, вітчизняний ринок праці та зайнятості населення має стійку тенденцію до поширення тінізації, що загрожує життєво важливим національним інтересам України.

Експерти МОП [188, с. 163] виокремлюють також неформальну зайнятість (informal employment) як форму зайнятості, яка не забезпечує працівникам на роботі правовий або соціальний захист, підвищуючи тим самим їхню економічну уразливість.

Тінізація ринку праці та зайнятості населення – це протиправна діяльність, пов'язана з неофіційним працевлаштуванням, зокрема використання праці найманих працівників без укладання трудових договорів та угод, виплата зарплати «в конвертах», ухиляння від сплати податків, соціальних внесків, неоплачувані понад нормовані години робочий час, день, лікарняні, відпустки, порушення роботодавцями інших вимог трудового законодавства.

Тінізація ринку праці та зайнятості населення детермінована низкою факторів, які можна згрупувати у зовнішні (екзогенні)

та внутрішні (ендогенні). На думку авторів, фактори зовнішні порівняно з факторами внутрішніми мають більше значення, вагу і пріоритетність з огляду на масштаби їхнього впливу на досліджуване явище. Внутрішні фактори можуть бути зумовлені людським фактором і суб'єктивністю, тоді як зовнішні фактори, як свідчать результати здійсненого вище аналізу, навпаки, мають об'єктивний характер і визначаються економічною та соціальною політикою, законодавством тощо. Екзогенні та ендогенні фактори, незважаючи на їхню відмінність, зокрема за сутністю, специфікою та пріоритетністю впливу, взаємопов'язані між собою.

Базуючись на методиці застосування PESTL-аналізу [74, с. 3, 53-56; 270, с. 105-106], визначено основні фактори тінізації ринку праці та зайнятості населення України, серед яких: політичний; економічний; соціально-демографічний; нормативно-правовий.

На підставі вищезазначеного дослідимо соціально-демографічний фактор та оцінимо його вплив на тінізацію ринку праці та зайнятості населення в Україні.

Соціально-демографічний фактор безумовно впливає на об'єкт дослідження, оскільки його основу складає населення держави, яке є безпосереднім учасником ринку праці. На сучасному етапі розвитку України тіньовий сектор ринку праці та зайнятості виступає своєрідним «амортизатором» негативних соціально-економічних наслідків економічних криз: полегшує матеріальне становище малозабезпечених верств населення, зменшуючи соціальну напругу. З іншого боку, тіньова зайнятість спрямована проти людини, оскільки особи, які працюють у тіньовому секторі, є нелегалами, а відтак – соціально незахищеними. Такі працівники свідомо позбавляють себе не тільки права на гідно оплачувану працю, але й соціальних гарантій – якості робочих місць і безпеки праці, відпустки, медичного забезпечення, лікарняних, компенсації в разі ушкодження на виробництві. У майбутньому вони не зможуть розраховувати на отримання пенсії, оскільки не сплачують внесків до Пенсійного фонду. Тіньовий формат трудових відносин і поведінки між роботодавцями та працівниками несумісний і з соціальними нормами, оскільки недоотримання податкових надходжень до бюджету призводить до зменшення видаткової частини бюджетів на виплату зарплат, пенсій, інших соціальних виплат, стипендій

тощо. Тіньовий ринок праці створює негативну мотивацію до праці, деформує її характеристики, руйнує морально-етичні принципи позитивної діяльності людини та є проявом соціальної несправедливості, оскільки на ньому відбувається антисоціальний перерозподіл доходів суспільства на користь привілейованих груп (олігархічних кланів, чиновників та ін.), що призводить до зменшення добробуту суспільства в цілому. Крім того, тіньовий сектор є сприятливим середовищем для залучення та обігу нелегальних грошей, втягування частини населення в кримінальні відносини.

Перш ніж визначити соціальні фактори тінізації ринку праці та зайнятості населення в Україні, розглянемо динаміку відповідних основних показників у 2000-2016 роках. Аналіз статистичних даних, які унаочнено на рис. 2.5, свідчить, що динамічні зміни є переважно негативними:

- чисельність економічно активного населення знизилася на 3,85 млн осіб – з 21,15 млн осіб у 2000 р. до 17,3 млн осіб у 2016 р.;

- кількість зайнятих працездатного віку зменшилася на 2,89 млн осіб.

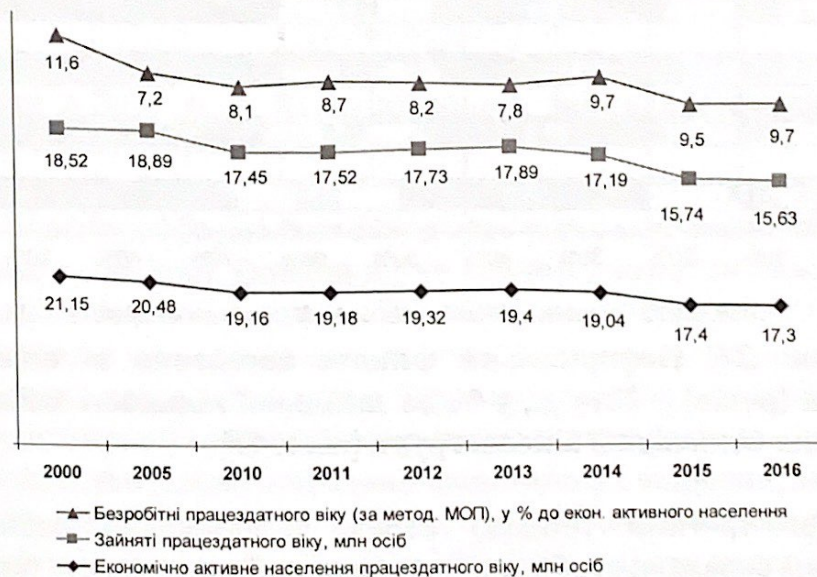

Рис. 2.5. Динаміка основних показників ринку праці в Україні в 2000-2016 рр. [70, с. 49, 55]

Дані за 2010-2014 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015-2016 рр. – також без частини зони проведення антитерористичної операції.

За даними Держстатслужби України [8] у 2016 р. кількість безробітних у віці 15-70 років (за методологією МОП) становила 1,7 млн осіб – на 23,5 тис. осіб, або 1,4%, більше порівняно з 2015 р. Неформальна зайнятість населення в Україні, яка охоплює неформальний та офіційний (формальний) сектори економіки зростає. У 2016 р. кількість неформально зайнятого населення становила 4,0 млн осіб (24,3% від кількості зайнятого населення).

Як бачимо на рис. 2.6, неформальна зайнятість найбільш поширена:

- серед уразливих вікових категорій працівників – молодь віком 15-24 роки, особи пенсійного віку (60-70 років);
- у сільській місцевості – в 2-5 разів більше, ніж у міських поселеннях серед чоловіків.

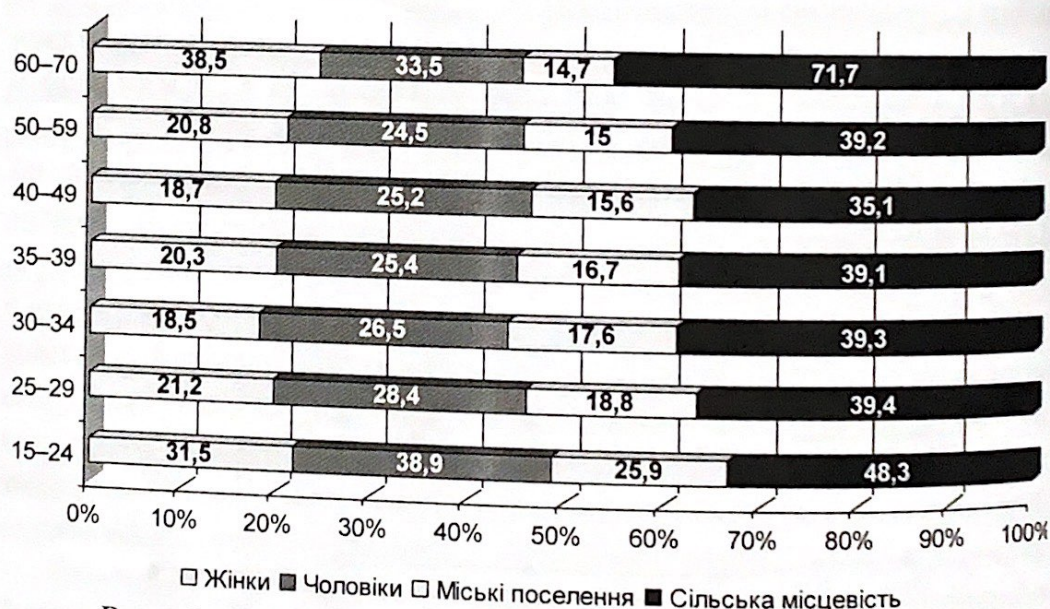

Рис. 2.6. Неформально зайняте населення за віковими групами (років) у 2016 р., у % до загальної кількості зайнятого населення відповідної вікової групи [68, с. 43]

Дві третини (66,2%) серед неформально зайнятого населення складали особи, які мали професійно-технічну та повну загальну середню освіту, а серед офіційно зайнятого населення переважали особи з вищою освітою (61,2%). Неформально зайнятими є переважно особи з невисоким рівнем освіти й ті, хто займається фізичною або некваліфікованою працею.

На рис. 2.7 можна бачити, що: середній показник неформальної зайнятості населення в розрізі регіонів України складає

і П. Роджерс [43, с. 729-755] ставлять під сумнів об'єктивність відображення реального стану тінізації ринку праці та зайнятості в Україні. Отримані ними результати досліджень показують, що наведені вище офіційні статистичні дані є щонайменше вдвічі заниженими: на неформальний сектор економіки припадає більше половини валового національного продукту, а така зайнятість – джерело доходів для 40-54% домогосподарств України. На підтвердження зроблених вище згаданими економістами висновків можна навести експертні оцінки МОП [151], які свідчать, що тіньовою зайнятістю в Україні охоплено понад 50% працездатного населення. За оцінками експертів, незважаючи на те, що на початок 2017 р. кількість офіційно зареєстрованих безробітних склала 390,8 тис. осіб, 8 млн українців працювали «в тіні», а рівень тінізації заробітних плат становив 35%. У цей період в Україні із 26 млн осіб працездатного віку (15-70 років) офіційно були працевлаштовані тільки 16,3 млн осіб, або 63%, а в 2015 р. – 9 млн осіб, або 35%.

Ключовими соціальними факторами тінізації ринку праці та зайнятості населення України є бідність, маргіналізація та соціальне відторгнення населення, обмежені його можливості працевлаштуватися на гідно оплачувану роботу, особливо в сільській місцевості, та низька заробітна плата, доходи населення. За експертними оцінками ООН, станом на 1 квітня 2017 р. 60% українців проживало за межею бідності. Якщо брати до уваги встановлений в ООН гранично допустимий поріг частки населення, що може проживати за межею бідності в певній країні, який складає 10%, то частка бідного населення в Україні в 6 разів перевищувала граничну межу! В 2015 р. частка населення, сукупні витрати якого є нижчими за фактичний прожитковий мінімум, подвоїлася (з 28,6% до 58,3%) – зазначено в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку». Поширення монетарної бідності в країні за останні 3 роки спричинило зростання рівня споживчих цін на 90%, багаторазове підвищення комунальних тарифів та вартості енергоносіїв. Значну частину заробітків (майже 40% доходів) українці змушені витрачати на їжу, тоді як європейці – 13%. Помітний спад рейтингу (з 55-ї у 2016 р. до 84-ї позиції серед 184 країн світу в 2017 р.) відбувся в Україні і в індексі людського розвитку (Human Development Index), який щорічно розраховується в ООН. Україна за індексом

рівня життя^{6,9} (7,36 – нижчий, ніж на початку 1990-х років), поступається Польщі (24,1), Росії (23,3) та Білорусії (15,6). За індексом соціального прогресу^{7,10} Україна в 2016 р. посіла 63 місце серед 133 досліджуваних країн світу. Експерти Національного інституту стратегічних досліджень [45, с. 95] також засвідчують, що життєвий рівень в Україні стрімко знизився, натомість так само стрімко відбуваються процеси маргіналізації^{8,11}. Тотальне зuboжіння спричинене низькими стандартами оплати праці, внаслідок чого населення змушене витратити більше половини своїх коштів на харчування. У домогосподарств не вистачає ресурсів навіть для оплати житлово-комунальних послуг. А відтак, маргінальні, соціально уразливі групи населення (інваліди, молодь, жінки, нелегальні трудові мігранти, пенсіонери), які не мають доступу до формального ринку праці або цей доступ є ускладненим, змушені дотримуватися стратегії фізичного виживання, братися за будь-яку роботу, незважаючи на низьку зарплату, важкі умови праці тощо.

З 1 січня 2017 р. мінімальну заробітну плату було підвищено до 3200 грн, а прожитковий мінімум на одну особу у вересні 2017 р. становив 1624 грн. Підвищення мінімальної зарплати, з одного боку, має сприяти мотивації до роботи, а збільшення її розмірів – підвищенню доходів та платоспроможності населення; з другого боку, це може призвести до ще більшої тінізації ринку праці та зайнятості. Сьогодні значна частина роботодавців для збільшення прибутку уникають за допомогою різних схем легального використання робочої сили, утримують працюючих без укладання з ними передбачених законодавством договорів, приховують від обліку та оподаткування розміри своїх реальних доходів та фактичної зарплати найманих працівників («зарплата у конвертах»), не роблять внесків до соціальних фондів («подвійна

⁶ Рівень життя оцінюється показником валового національного доходу (ВНД) у розрахунку на одну особу за паритетом купівельної спроможності (ПКС) в доларах США.

⁷ Індекс соціального прогресу (англ. – The Social Progress Index) – комбінований показник, який вимірює досягнення країн світу в соціальному розвитку за показниками в 3 групах (основні потреби людини, основи благополуччя людини, можливості розвитку людини).

⁸ Співвідношення доходів найбагатших і найбідніших верств населення в Україні становить 37:1. Граничний індикатор ООН – 10:1.

бухгалтерія») тощо. Втім, навіть після подвоєння мінімальної зарплати, її рівень в Україні залишається нижчим порівняно іншими країнами Євросони та країнами-сусідами (рис. 2.8).

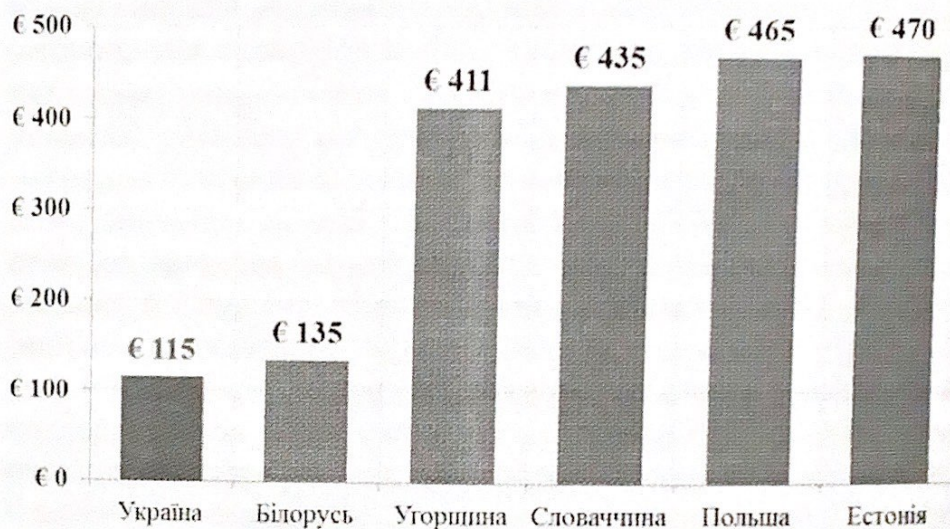

Рис. 2.8. Рівні мінімальної зарплати в Україні та окремих країнах світу [99] станом на 1 січня 2017 року

В Україні поширюється тінізація оплати праці. Підтвердженням цього є те, що незважаючи на підвищення середньої номінальної зарплати до 6008 грн (станом на січень 2017 р.), частка витрат на оплату праці в структурі витрат вітчизняних підприємств на виробництво продукції за 2 роки скоротилася з 14% у 2013 р. до 12,1% у 2015 р.⁹ (рис. 2.9).

Цей показник є ще нижчим у промисловості – 9,3%, сільському господарстві – 7,7%. За оцінками експертів, середній показник частки оплати праці у собівартості продукції в країнах ЄС становить 29%, а в найбільш розвинутих країнах світу – 35%. Також значно зменшилась частка оплати праці найманих працівників у ВВП країни: 2010 р. цей показник становив 48%, а в 2016 р. – 38% [99], що є підтвердженням викладеної вище тези щодо тінізації оплати праці в Україні.

Специфікою тіньового сектору вітчизняного ринку праці є поєднання форм заробітної плати працівникам праці офіційної та неофіційної, яка передбачає часткову її виплату «в конвертах»

⁹ Без урахування бюджетних установ і банків.

спроби підвищити рівень її адресності, до сьогодні залишається неефективною. Значна частка працівників, що працюють на тіньовому ринку, вдаються до оформлення та отримання різних установлених державою пільг, соціальних виплат і допомог, зокрема допомоги по безробіттю. Хоча процедура оформлення та отримання допомоги передбачає перевірку доходів та адресне призначення, кошти значною мірою надходять до тих осіб, які або не належать до соціально-уразливих груп осіб (є необхідними), або тих, хто працює нелегально. Зміни, досягнення в цій системі далекі від бажаних результатів: охоплення бідних верств соціальною підтримкою (55,7%) є нижчим за охоплення нею всього населення (56,3%) .

Ще одним анахронізмом вітчизняного ринку праці є неналежна сплата внесків до Пенсійного фонду та Єдиного соціального внеску (ЄСВ). За оцінками експертів, понад 50% працюючих громадян або не сплачують внесків до Пенсійного фонду, або сплачують не в повному обсязі. При цьому своєчасної виплати пенсій очікують 12,2 млн пенсіонерів. Про тінізацію вітчизняного ринку праці свідчать і дані МВФ, відповідно до яких з 18 млн осіб економічно активного населення 16,4 млн осіб є зайнятими і тільки 12,3 млн, або 75% із них, є платниками ЄСВ. У Звіті ЄС та Програми розвитку ООН [196] зазначається, що у 2025 р. відповідно до сучасної демографічної тенденції в Україні, характерною рисою якої є старіння населення, кількість пенсіонерів зрівняється з кількістю платників внесків, а до 2050 р. кількість перших вже на 25% перевищуватиме кількість других, що може зруйнувати вітчизняну пенсійну систему. Так, зараз на 10 осіб працездатного віку припадає 4 особи пенсійного віку (60/55 років), а до 2050 року їх кількість складатиме до 8 осіб. Однією з причин такого стану є поширення неформальної зайнятості, внаслідок чого 75% загальної кількості зайнятого населення сплачують пенсійні внески.

Соціально-демографічним фактором, що впливає на вітчизняний ринок праці, є трудова міграція. В Україні триває економічна депресія, яка супроводжується втратою робочих місць, економічним занепадом багатьох населених пунктів, що перетворюються на депресивні території. При цьому відсутність реальних можливостей офіційно працювати на гідно оплачуваній

роботі спонукає значну частину економічно активного населення країни до вимушеної масової трудової міграції – як внутрішньої, так і зовнішньої. Поселення мігрантів стають, зазвичай, анклавом тінювих ринків праці та зайнятості – за кордоном українцям доводиться працювати здебільшого на нелегальній роботі. В цьому зацікавлені і працівники, і роботодавці, оскільки вони можуть приховати свої прибутки та уникнути контролю з боку державних служб. За різними оцінками, масштаби трудових міграцій в Україні становлять 1 – 5 млн осіб, які віддають перевагу працевлаштуванню в Польщі, Чехії, Італії, Португалії, Греції та в інших країнах ЄС.

Вплив трудових міграцій на ринок праці та зайнятість населення в Україні є неоднозначним. З одного боку, трудові мігранти при звільненні з роботи вивільняють робочі місця, знижують рівень конкуренції на ринку праці, даючи іншим можливість офіційно працевлаштуватися. Крім того, зароблені трудовими мігрантами кошти підвищують рівні доходів, купівельну спроможність членів їх сімей, родичів на внутрішньому ринку. Сумарний обсяг коштів, які заробляють українці за кордоном, оцінюється у 4,7-7,6 млрд дол. США в рік, що складає 7-11% ВВП України. А відтак, закордонні заробітчани є не тільки «генераторами» добробуту домогосподарств, але й «інвесторами» розвитку вітчизняної економіки. Місячний зарібок основної частини українських працівників за кордоном становить від 200 до 1000 дол. США : некваліфіковані робітники зазвичай заробляють по 200-400 дол., а кваліфіковані – 500-700 дол., у Німеччині, Італії та інших країнах з розвиненою ринковою економікою ця цифра є набагато більшою.

З іншого боку, зовнішня трудова міграція призводить до втрати трудового потенціалу суспільства та деградації робочої сили. Соціологічні опитування свідчать, що інтеграція України до ЄС веде до зростання еміграції з країни [61]. Оскільки за рівнем життя Україна значно поступається країнам ЄС, які до того ж стимулюють прибуття якісної та кваліфікованої робочої сили з-за кордону, необхідної для розвитку їх економік, еміграційні втрати населення цілком вірогідні.

Трудові мігранти – це переважно особи з сільської місцевості та віком 20-49 років, які є найбільш економічно продуктивною

робочою силою. Частіше трудовими мігрантами стають особи з професійно-технічною та повною середньою освітою. За кордоном особи з низькою кваліфікацією мають незначні можливості працевлаштуватися, а висококваліфіковані спеціалісти менше зацікавлені в цьому через кращі можливості працевлаштування в Україні. Нелегальні мігранти переважно займаються роботами, які мало сприяють підвищенню їх кваліфікації, набуттю навиків, потрібних для майбутньої продуктивної діяльності в Україні.

Впродовж 2013-2016 рр. є тенденція до зростання кількості українських нелегальних мігрантів, виявлених у країнах ЄС, і громадян України, не пропущених на територію ЄС (рис. 2.10).

Рис. 2.10. Кількість громадян України, які нелегально перебували на території країн ЄС, осіб [61]

Близько 75% українських трудових мігрантів, які працюють за кордоном нелегально, стикаються з проблемами, які пов'язані з: порушеннями їхніх прав, невідповідністю умов праці встановленим нормативам, як в Україні, так і в країні перебування, ненормований робочий день, порушення техніки безпеки, виконання робіт з ризиком для життя і здоров'я, несвоєчасна та неповна виплата зарплати; неможливістю отримати повноцінну медичну допомогу та ризиком втрати здоров'я внаслідок важкої та виснажливої праці, що, своєю чергою, негативно позначається на показниках смертності країни; ризиком потрапити в

нелюдські умови проживання або стати жертвами торгівлі людьми; отриманням молодими жінками, які стали жертвами торгівлі людьми, психологічних травм і навіть втрати ними репродуктивної функції.

Соціально-демографічний фактор тінізації ринку праці та зайнятості населення України на сучасному етапі характеризується негативними тенденціями, серед яких:

- тотальне зубожіння та соціальне відторгнення населення;
- обмежені можливості працевлаштування на гідно оплачувану роботу;
- низькі рівні заробітної плати та доходів населення;
- неефективність чинної системи соціальної підтримки;
- активізація зовнішньої трудової міграції молоді на тлі прогресуючого постаріння населення, тощо

Встановлено, що негативний, деструктивний вплив цього фактору поширюється не тільки на ринок праці та зайнятості населення, але й на економіку, сферу соціального захисту, демографічний стан і суспільний розвиток України в цілому. Переховані вище тенденції потребують подальших наукових досліджень з метою їх деталізації, обґрунтування та визначення дієвих механізмів державного управління з усунення їх негативного впливу на економіку держави та суспільство України.

2.4. Зайнятість населення України та економічний фактор її тінізації

Експерти МОП [387, с. 163] виокремлюють також неформальну зайнятість (informal employment), як форму зайнятості, яка не забезпечує працівникам на роботі правовий або соціальний захист, підвищуючи тим самим їхню економічну уразливість. Терміни тіньова (неформальна) зайнятість і зайнятість у неформальній економіці (employment in the informal economy) розглядаються як тотожні. Аналогами цього терміна в англійській мові також є: необлікована, непрозвітована або неофіційна зайнятість (unreported employment); прихована робота (working under the table); оплата «готівкою в руки» (paying cash-in-hand); підрібок або робота на стороні (поседнання роботи на

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ I. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	7
1.1. Зміст, принципи та інструменти державної політики зайнятості населення в Україні	7
1.2. Інституційні основи формування та реалізації державної політики зайнятості населення України	16
1.3. Програмно-цільовий метод реалізації державної політики у сфері зайнятості населення в умовах інноваційних змін	24
1.4. Характерні риси європейської політики зайнятості населення	36
1.5. Концептуальні засади соціального захисту населення країн Європейського Союзу в контексті мінімізації соціальних ризиків	46
1.6. Надання якісних послуг у сфері зайнятості населення як об'єкт публічного управління та адміністрування	60
РОЗДІЛ II. ТІНІЗАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ ЯК ПРОБЛЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: УКРАЇНСЬКІ ТА МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕНЦІЇ	79
2.1. Тінізація зайнятості населення: політичний аспект	79
2.2. <u>Тінізація ринку праці України:</u> <u>нормативно-правовий фактор</u>	89
2.3. Сучасні соціально-демографічні реалії тіньової зайнятості населення України	99
2.4. Зайнятість населення України та економічний фактор її тінізації	111
2.5. Проблеми зайнятості специфічних категорій: молоді, ВПО, інвалідів та інших в умовах реформування ринків праці	120
2.5.1. Проблеми зайнятості молоді	121
2.5.2. Проблеми зайнятості внутрішньо переміщених осіб	130
2.5.3. Зайнятість осіб з інвалідністю	140

Наукове видання

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ
В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ,
ІННОВАЦІЙНІСТЬ, РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ**

Колективна монографія

Відповідальний за випуск *В. А. Дон*
Редактори: *В. А. Дон, О. В. Ільєнко*
Комп'ютерна верстка *О. В. Ільєнко*

Підп. до друку 25.03.2020.
Формат 60×84/16. Обл.-вид. арк. 24,2. Ум.-друк. арк. 27,9.